

[PROLOGUE/ACT I]

TANTALI UMBRA—FURIA

TANTALI UMBRA

Quis inferorum sede ab infausta extrahit
avido fugaces ore captantem cibos,
quis male deorum Tantalo visas domos
ostendit iterum? peius inventum est siti
arente in undis aliquid et peius fame
hiante semper? Sisyphi numquid lapis
gestandus umeris lubricus nostris venit,
aut membra celeri differens cursu rota,
aut poena Tityi, qui specu vasto patens
visceribus atras pascit effossis aves
et nocte reparans quidquid amisit die
plenum recenti pabulum monstro iacet?
in quod malum transcribor? o quisquis nova
supplicia functis durus umbrarum arbiter
disponis, addi si quid ad poenas potest
quod ipse custos carceris diri horreat,
quod maestus Acheron paveat, ad cuius metum
nos quoque tremamus, quaere; iam nostra subit
e stirpe turba quae suum vincat genus
ac me innocentem faciat et inausa audeat.
regione quidquid impia cessat loci
complebo; numquam stante Pelopea domo
Minos vacabit.

FURIA

Perge, detestabilis
umbra, et penates impios furiis age.
certetur omni scelere et alterna vice
stringatur ensis. nec sit irarum modus
pudorve, mentes caecus instiget furor,
rabies parentum duret et longum nefas
eat in nepotes. nec vacet cuiquam vetus
odisse crimen; semper oriatur novum,

nec unum in uno, dumque punitur scelus,
 crescat. superbis fratribus regna excidunt
 repetantque profugos; dubia violentae donus
 fortuna reges inter incertos labet;
 miser ex potente fiat, ex misero potens
 fluctuque regnum casus assiduo ferat.
 ob scelera pulsi, cum dabit patriam deus,
 in scelera redeant, sintque tam invisī omnibus
 quam sibi. nihil sit ira quod vetitum putet.
 fratrem expavescat frater et natum parens
 natusque patrem; liberi pereant male,
 peius tamen nascantur; immineat viro
 infesta coniunx; bella trans pontum veliant,
 effusus omnis irriget terras cruor,
 supraque magnos gentium exultet duces
 Libido victrix; impia stuprum in domo
 levissimum sit facinus; et fas et fides
 iusque omne pereat. non sit a vestris malis
 immune caelum; cur micant stellae polo
 flammaeque servant debitum mundo decus?
 nox alta fiat, excidat caelo dies.
 misce penates, odia caedes funera
 accerse et imple Tantalo totam domum.
 ornetur altum columen et lauro fores
 laetae virescant, dignus adventu tuo
 splendet ignis; Thracium fiat nefas
 maiore numero. dextra cur patrui vacat?
 [nondum Thyestes liberos deflet suos;]
 ecquando tollet? ignibus iam subditis
 spument aena, membra per partes eant
 discerpta, patrios polluat sanguis focos,
 epulae instruantur; non novi sceleris tibi
 conviva venies. liberum dedimus diem
 tuamque ad istas solvimus mensas famem.
 ieiunia exple, mixtus in Bacchum cruor
 spectante te potetur; inveni dapes
 quas ipse fugeres. siste, quo praeceps ruis?

TANTALI UMBRA

Ad stagna et annes et recedentes aquas
 labrisque ab ipsis arboris plenae fugas.
 abire in atrum carceris liceat mei
 cubile, liceat, si parum videor miser,

mutare ripas; alveo medius tuo,
 Phlegethon, relinquer igneo cinctus freto.
 quicumque poenas lege factorum datas
 pati iuberis, quisquis exeso iaces
 pavidus sub antro iamque venturi times
 montis ruinam, quisquis avidorum feros
 rictus leonum et dira Furiarum agmina
 implicitus horres, quisquis immissas faces
 semiustus abigis, Tantali vocem excipe
 properantis ad vos; credite experto mihi,
 amate poenas. quando continget mihi
 effugere superos?

FURIA

Ante perturba domum
 inferque tecum proelia et ferri malum
 regibus amorem, concute insano ferum
 pectus tumultu.

TANTALI UMBRA

Me pati poenas decet,
 non esse poenam. mittor ut dirus vapor
 tellure rupta vel gravem populis luem
 sparsura pestis? ducam in horrendum nefas
 avus nepotes? magne divorum parens
 nosterque, quamvis pudeat, ingenti licet
 taxata poena lingua crucietur loquax,
 nec hoc tacebo; moneo, ne sacra manus
 violare caede neve furiali malo
 aspergite aras. stabo et arcebo scelus—
 quid ora terres verbere et tortos ferox
 minaris angues? quid famem infixam intimis
 agitas medullis? flagrat incensum siti
 cor et perustis flamma visceribus micat.
 sequor.

FURIA

Hunc, hunc furorem divide in totam domum;
 sic, sic, ferantur et suum infensi invicem
 sitiant cruorem. sentit introitus tuos
 domus et nefando tota contactu horruit.
 actum est abunde. gradere ad infernos specus
 annemque notum; iam tuum maestae pedem

terrae gravantur. cernis ut fontis liquor
 introrsus actus linquat, ut ripae vacent
 ventusque raras igneus nubes ferat?
 110 pallescit omnis arbor ac nudus stetit
 fugiente pomo ramus, et qui fluctibus
 illinc propinquis Isthmos atque illinc fremit,
 vicina gracili divideus terra vada,
 longe remotos latus exaudit sonos.
 115 iam Lerna retro cessit et Phoronides
 latuere venae nec suas profert sacer
 Alpheos undas et Cithaeronis iuga
 stant parte nulla cana deposita nive
 timentque veterem nobiles Argi sitim.
 120 en ipse Titan dubitat an iubeat sequi
 cogatque habenis ire periturum diem.

CHORUS

Argos de superis si quis Achaicum
 Pisaeasque domos curribus inclitas,
 Isthmi si quis amat regna Corinthii
 125 et portus geminos et mare dissidens,
 si quis Taygeti conspicuas nives,
 quas cum Sarmaticus tempore frigido
 in summis Boreas composuit iugis,
 aestas veliferis solvit Etesii,
 130 quem tangit gelido flumine lucidus
 Alpheos, stadio notus Olympico,
 advertat placidum numen et arceat,
 alternae scelerum ne redeant vices
 nec succedat avo deterior nepos
 135 et maior placeat culpa minoribus.
 tandem lassa feros exuat impetus
 sicci progenies impia Tantali;
 peccatum satis est. fas valuit nihil
 140 aut commune nefas. proditus occidit
 deceptor domini Myrtilus, et fide
 vectus qua tulerat nobile reddidit
 mutato pelagus nomine; notior
 nulla est Ioniis fabula navibus.
 145 exceptus gladio parvulus impio
 dum currit patrium natus ad osculum,
 immatura focus victima concidit
 divisusque tua est, Tantale, dextera

mensas ut strueres hospitibus deis.
 hos aeterna fames persequitur cibos,
 150 hos aeterna sitis, nec dapibus feris
 discerni potuit poena decentior.
 stat lassus vacuo gutture Tantalus,
 impendet capiti plurima noxio
 Phineis avibus praeda fugacior;
 155 hinc illinc gravidis frondibus incubat
 et curvata suis fetibus ac tremens
 alludit patulis arbor hiatibus.
 haec, quamvis avidus nec patiens morae,
 deceptus totiens tangere neglegit
 160 obliquatque oculos oraque comprimit
 inclusisque famem dentibus alligat.
 sed tunc divitias omne nemus suas
 demittit propius pomaque desuper
 insultant foliis mitia languidis
 165 accenduntque famem, quae iubet irritas
 exercere manus; has ubi protulit
 et falli libuit, totus in arduum
 autumnus rapitur silvaeque mobilis.
 instat deinde sitis non levior fame;
 170 qua cum percaluit sanguis et igneis
 exarsit facibus, stat miser obvios
 fluctus ore petens, quos profugus latex
 avertit sterili deficiens vado
 conantemque sequi deserit. hic bibit
 175 altum de rapido gurgite pulverem.

[ACT II]

ATREUS—SATELLES

ATREUS

Ignave, incers, enervis et, quod maximum
 probrum tyranno rebus in summis reor,
 inulte; post tot scelera, post fratris dolos
 fasque omne ruptum questibus vanis agis
 180 iratus Atreus? fremere iam totus tuis
 debebat armis orbis et geminum mare
 utrimque classes agere, iam flammis agros
 lucere et urbes decuit ac strictum undique

micare ferrum. tota sub nostro sonet
 Argolica tellus equite; non silvae tegant
 hostem nec altis montium structae iugis
 arces; relictis bellicum totus canat
 populus Mycenis; quisquis invisum caput
 tegit ac tuetur, clade funesta occidat.
 haec ipsa pollens incliti Pelopis domus
 ruat vel in me, dummodo in fratrem ruat.
 age, anime, fac quod nulla posteritas probet,
 sed nulla taceat. aliquod audendum est nefas
 atrox, cruentum, tale quod frater meus
 suum esse mallet. scelera non uleisceris,
 nisi vincis. et quid esse tam saevum potest
 quod superet illum? numquid abiectus iacet?
 numquid secundis patitur in rebus modum,
 fessis quietem? novi ego ingenium viri
 indocile; flecti non potest—frangi potest.
 proinde antequam se firmat aut vires parat,
 petatur ultro, ne quiescentem petat.
 aut perdet aut peribit; in medio est scelus
 positum occupanti.

SATELLES

Fama te populi nihil
 adversa terret?

ATREUS

Maximum hoc regni bonum est,
 quod facta domini cogitur populus sui
 tam ferre quam laudare.

SATELLES

Quos cogit metus
 laudare, eosdem reddit inimicos metus;
 at qui favoris gloriam veri petit,
 animo magis quam voce laudari volet.

ATREUS

Laus vera et humili saepe contingit viro,
 non nisi potenti falsa. quod nolunt velint.

185

190

195

200

205

210

SATELLES

Rex velit honesta; nemo non eadem volet.

ATREUS

Ubicumque tantum honesta dominanti licent,
 precario regnatur.

SATELLES

Ubi non est pudor
 nec cura iuris sanctitas pietas fides,
 instabile regnum est.

215

ATREUS

Sanctitas pietas fides
 privata bona sunt; qua iuvat reges eant.

SATELLES

Nefas nocere vel malo fratri puta.

ATREUS

Fas est in illo quidquid in fratre est nefas.
 quid enim reliquit crimine intactum aut ubi
 sceleri pepercit? coniugem stupro abstulit
 regnumque furto; specimen antiquum imperi
 fraude est adeptus, fraude turbavit domum.

220

est Pelopis altis nobile in stabulis pecus,
 arcanus aries, ductor opulenti gregis.

225

huius per omne corpus effuso coma
 dependet auro, cuius e tergo novi
 aurata reges sceptrata Tantalici gerunt;
 possessor huius regnat, hunc tantae domus
 fortuna sequitur. tuta seposita sacer
 in parte carpit prata, quae cludit lapis
 fatale saxeo pascuum muro tegens.

230

hunc facinus ingens ausus assumpta in scelus
 consorte nostri perfidus thalami avehit.

235

hinc omne cladis mutuae fluxit malum;
 per regna trepidus exul erravi mea,
 pars nulla generis tuta ab insidiis vacat,
 corrupta coniunx, imperi quassa est fides,
 domus aegra, dubius sanguis est. certi nihil

240

nisi frater hostis. quid stupes? tandem incipe
animosque sume. Tantalum et Pelopem aspice;
ad haec manus exempla poscuntur meae.
profare, dirum qua caput mactem via.

SATELLES

Ferro peremptus spiritum inimicum expuat.

245

ATREUS

De fine poenae loqueris; ego poenam volo.
perimat tyrannus lenis; in regno meo
mors impetratur.

SATELLES

Nulla te pietas movet?

ATREUS

Excede, Pietas, si modo in nostra domo
umquam fuisti. dira Furiarum cohors
discorsque Erinys veniat et geminas faces
Megaera quatiens. non satis magno meum
ardet furore pectus, impleri iuvat
maiore monstro.

250

SATELLES

Quid novi rabidus struis?

ATREUS

Nil quod doloris capiat assueti modum;
nullum relinquam facinus et nullum est satis.

255

SATELLES

Ferrum?

ATREUS

Parum est.

SATELLES

Quid ignis?

ATREUS

Etiam nunc parum est.

SATELLES

Quonam ergo telo tantus utetur dolor?

ATREUS

Ipsa Thyeste.

SATELLES

Maius hoc ira est malum.

ATREUS

Fateor. tumultus pectora attonitus quatit
penitusque volvit; rapior et quo nescio,
sed rapior. imo mugit e fundo solum,
tonat dies serenus ac totis domus
ut fracta tectis crepuit et moti Lares
vertere vultum—fiat hoc, fiat nefas
quod, di, timetis.

260

265

SATELLES

Facere quid tandem paras?

ATREUS

Nescioquid animus maius et solito amplius
supraque fines moris humani tumet
instatque pigris manibus; haud quid sit scio,
sed grande quiddam est. ita sit. hoc, anime, occupa.
dignum est Thyeste facinus et dignum Atreo;
uterque faciat. vidit infandas domus
Odrysia mensas—fateor, immane est scelus,
sed occupatum; maius hoc aliquid dolor
inveniat. animum Daulis inspira parens
sororque (causa est similis); assiste et manum
impelle nostram. liberos avidus pater
gaudensque laceret et suos artus edat.
bene est, abunde est; hic placet poenae modus
tantisper. ubinam est? tam diu cur innocens
versatur Atreus? tota iam ante oculos meos

270

275

280

imago caedis errat, ingesta orbitas
 in ora patris—anime, quid rursus times
 et ante rem subsidis? audendum est, age;
 quod est in isto scelere praecipuum nefas,
 hoc ipse faciet.

SATELLES

Sed quibus captus dolis
 nostros dabit perductus in laqueos pedem?
 inimica credit cuncta.

ATREUS

Non poterat capi,
 nisi capere vellet; regna nunc sperat mea.
 hac spe subibit gurgitis tumidi minas
 dubiumque Libycae Syrtis intrabit fretum,
 hac spe minanti fulmen occurret Iovi,
 hac spe, quod esse maximum retur malum,
 fratrem videbit.

SATELLES

Quis fidem pacis dabit?
 cui tanta credet?

ATREUS

Credula est spes improba.
 natis tamen mandata quae patruo ferant
 dabimus, relictis exul hospitiis vagus
 regno ut miseras mutet atque Argos regat
 ex parte dominus. si nimis durus preces
 spernet Thyestes, liberos eius rudes
 malisque fessos gravibus et faciles capi
 praecommovebunt. hinc vetus regni furor,
 illinc egestas tristis ac durus labor
 quamvis rigentem tot malis subigent virum.

SATELLES

Iam tempus illi fecit aerumnas leves.

285

291

292

290

295

300

305

ATREUS

Erras; malorum sensus accrescit die.
 leve est miseras ferre, perferre est grave.

SATELLES

Alios ministros consili tristis lege.

ATREUS

Peiora iuvenes facile praecepta audiunt.

SATELLES

In patre facient quidquid in patruo doces;
 saepe in magistrum scelera redierunt sua.

310

ATREUS

Ut nemo doceat fraudis et sceleris vias,
 regnum docebit. ne mali fiant times?
 nascuntur. istud quod vocas saevum asperum
 agique dure credis et nimium impie,
 fortasse et illic agitur.

315

SATELLES

Hanc fraudem scient
 nati parari?

ATREUS

Tacita tam rudibus fides
 non est in annis; detegent forsitan dolos.
 tacere multis discitur vitae malis.

SATELLES

Ipsosque, per quos fallere alium cogitas,
 falles?

320

ATREUS

Ut ipsi crimine et culpa vacent.
 quid enim necesse est liberos sceleri meo
 inserere? per nos odia se nostra explicent—
 male agis, recedis, anime; si parcis tuis,

parces et illis. consili Agamemnon mei 325
 sciens minister fiat et fratri sciens
 Menelaus adsit. prolis incertae fides
 ex hoc petatur scelere; si bella abnuunt
 et gerere nolunt odia, si patrum vocant,
 pater est. eatur—multa sed trepidus solet 330
 detegere vultus, magna nolentem quoque
 consilia produnt; nesciant quantae rei
 fiant ministri. nostra tu coepta occule.

SATELLES

Haud sum monendus; ista nostro in pectore 335
 fides timorque, sed magis claudet fides.

CHORUS

Tandem regia nobilis,
 antiqui genus Inachi,
 fratrum composuit minas.
 Quis vos exagitat furor,
 alternis dare sanguinem 340
 et sceptrum scelere aggredi?
 nescitis, cupidi arcium,
 regnum quo iaceat loco.
 regem non faciunt opes,
 non vestis Tyriae color, 345
 non frontis nota regia,
 non auro nitidae trabes.
 rex est qui posuit metus
 et diri mala pectoris,
 quem non ambitio impotens 350
 et numquam stabilis favor
 vulgi praecipitis movet,
 non quidquid fodit Occidens
 aut unda Tagus aurea
 claro devehit alveo, 355
 non quidquid Libycis terit
 fervens area messibus,
 quem non concutiet cadens
 obliqui via fulminis,
 non Eurus rapiens mare 360
 aut saevo rabidus freto
 ventosi tumor Hadriae,
 quem non lancea militis,

non strictus domuit chalybs,
 qui tuto positus loco 365
 infra se videt omnia
 occurritque suo libens
 fato nec queritur mori.

Reges convenient licet,
 qui sparsos agitant Dahas, 370
 qui rubri vada litoris
 et gemmis mare lucidis
 late sanguineum tenent,
 aut qui Caspia fortibus
 recludunt iuga Sarmatis, 375
 certet Danuvii vadum
 audet qui pedes ingredi
 et (quocumque loco iacent)

Seres vellere nobiles;
 mens regnum bona possidet. 380
 nil ullis opus est equis,
 nil armis et inertibus
 telis, quae procul ingerit
 Parthus, cum simulat fugas,
 admotis nihil est opus 385
 urbes sternere machinis
 longe saxa rotantibus;
 [rex est qui metuit nihil,
 rex est qui cupiet nihil;]
 hoc regnum sibi quisque dat. 390

Stet quicumque volet potens
 aulae culmine lubrico;
 me dulcis saturet quies,
 obscuro positus loco 395
 leni perfruar otio,
 nullis nota Quiritibus
 aetas per tacitum fluat.
 sic cum transierint mei
 nullo cum strepitu dies,
 plebeius moriar senex. 400
 illi mors gravis incubat
 qui, notus nimis omnibus,
 ignotus moritur sibi.

[ACT III]

THYESTES—TANTALUS—PLISTHENES tacitus

THYESTES

Optata patriae tecta et Argolicas opes
 miserisque summum ac maximum exulibus bonum, 405
 tractum soli natalis et patrios deos
 (si sunt tamen di) cerno, Cyclopum sacras
 turres, labore maius humano decus,
 celebrata iuveni stadia, per quae nobilis
 palmam paterno non semel curru tuli. 410
 occurret Argos, populus occurret frequens—
 sed nempe et Atreus. repete silvestres fugas
 saltusque densos potius et mixtam feris
 similemque vitam. clarus hic regni nitor 415
 fulgore non est quod oculos falso auferat;
 cum quod datur spectabis, et dantem aspice.
 modo inter illa, quae putant cuncti aspera,
 fortis fui laetusque; nunc contra in metus
 revolvor. animus haeret ac retro cupit 420
 corpus referre; moveo nolentem gradum.

TANTALUS

Pigro (quid hoc est?) genitor incessu stupet
 vultumque versat seque in incerto tenet.

THYESTES

Quid, anime, pendes, quidve consilium diu
 tam facile torques? rebus incertissimis, 425
 fratri atque regno, credis ac metuis mala
 iam victa, iam mansueta et aerumnas fugis
 bene collocatas? esse iam miserum iuvat.
 reflecte gressum, dum licet, teque eripe.

TANTALUS

Quae causa cogit, genitor, a patria gradum
 referre visa? cur bonis tantis sinum 430
 subducis? ira frater abiecta redit
 partemque regni reddit et lacerae domus
 componit artus teque restituit tibi.

THYESTES

Causam timoris ipse quam ignoro exigis;
 nihil timendum video, sed timeo tamen. 435
 placet ire, pigris membra sed genibus labant
 alioque quam quo nitor abductus feror.
 sic concitatam remige et velo ratem
 acstus resistens remigi et velo refert.

TANTALUS

Evince quidquid obstat et mentem impedit
 reducemque quanta praemia expectent vide. 440
 pater, potes regnare.

THYESTES

Cum possim mori.

TANTALUS

Summa est potestas—

THYESTES

Nulla, si cupias nihil.

TANTALUS

Natis relinques.

THYESTES

Non capit regnum duos.

TANTALUS

Miser esse mavult esse qui felix potest? 445

THYESTES

Mihi crede, falsis magna nominibus placent,
 frustra timentur dura. dum excelsus steti,
 numquam pavere destiti atque ipsum mei
 ferrum timere lateris. o quantum bonum est 450
 obstare nulli, capere securas dapes
 humi iacentem! scelera non intrant casas,
 tutusque mensa capitur angusta scyphus;

venenum in auro bibitur—expertus loquor.
 malam bonae praeferre fortunam licet.
 non vertice alti montis impositam domum 455
 et imminentem civitas humilis tremit,
 nec fulget altis splendidum tectis ebur
 somnosque non defendit excubitor meos;
 non classibus piscamur, et retro mare
 iacta fugamus mole, nec ventrem improbum 460
 alimus tributo gentium; nullus mihi
 ultra Getas metatur et Parthos ager;
 non ture colimur nec meae excluso love
 ornantur arae; nulla culminibus meis
 imposita nutat silva, nec fumant manu 465
 succensa multa stagna, nec somno dies
 Bacchoque nox iungenda pervigili datur.
 sed non timemur, tuta sine telo est domus,
 rebusque parvis magna praestatur quies.
 immane regnum est posse sine regno pati. 470

TANTALUS

Nec abnuendum, si dat imperium deus,
 nec appetendum est. frater ut regnes rogat.

THYESTES

Rogat? timendum est; errat hic aliquis dolus.

TANTALUS

Redire pietas unde summotam est solet,
 reparatque vires iustus amissas amor. 475

THYESTES

Amat Thyesten frater? aetherias prius
 perfundet Arctos pontus et Siculi rapax
 consistet aestus unda, et Ionio seges
 matura pelago surget et lucem dabit
 nox atra terris; ante cum flammis aquae, 480
 cum morte vita, cum mari ventus fidem
 foedusque iungent.

TANTALUS

Quam tamen fraudem times?

THYESTES

Omnem. timori quem meo statuam modum?
 tantum potest quantum odit.

TANTALUS

In te quid potest?

THYESTES

Pro me nihil iam metuo; vos facitis mihi 485
 Atrea timendum.

TANTALUS

Decipi cautus times?

THYESTES

Serum est cavendi tempus in mediis malis;
 eatur. unum genitor hoc testor tamen:
 ego vos sequor, non duco.

TANTALUS

Respiciet deus
 bene cogitata. perge non dubio gradu. 490

ATREUS—THYESTES
 TANTALUS—PLISTHENES taciti

ATREUS

Plagis tenetur clausa dispositis fera;
 et ipsum et una generis invisi indolem
 iunctam parenti cerno. iam tuto in loco
 versantur odia; venit in nostras manus
 tandem Thyestes, venit, et totus quidem. 495
 vix tempero animo, vix dolor frenos capit.
 sic, cum feras vestigat et longo sagax
 loro tenetur Umber ac presso vias
 scrutatur ore, dum procul lento suem
 odore sentit, paret et tacito locum 500
 rostro pererrat; praeda cum propior fuit,
 cervice tota pugnare et gemitu vocat
 dominum morantem seque retinente eripit.
 cum sperat ira sanguinem, nescit tegi;
 tamen legatur. aspice, ut multo gravis 505

squalore vultus obruat maestos coma,
quam foeda iaceat barba. praestetur fides—
fratrem iuvat videre. complexus mihi
redde expetitos. quidquid irarum fuit
transierit. ex hoc sanguis ac pietas die
colantur, animis odia damnata excidant.

THYESTES

Diluere possem cuncta, nisi talis fores.
sed fateor, Atreu, fateor, admisi omnia
quae credidisti. pessimam causam meam
hodierna pietas fecit; est prorsus nocens
quicumque visus tam bono fratri est nocens.
lacrimis agendum est. supplicem primus vides,
hae te precantur pedibus intactae manus;
ponatur omnis ira et ex animo tumor
erasus abeat. obsides fidei accipe
hos innocentes, frater.

ATREUS

A genibus manum
aufer meosque potius amplexus pete.
vos quoque, senum praesidia, tot iuvenes, meo
pendete collo. —squalidam vestem exue,
oculisque nostris parce et ornatus cape
pares meis, laetusque fraterni imperi
capesse partem. maior haec laus est mea,
fratri paternum reddere incolumi decus;
habere regnum casus est, virtus dare.

THYESTES

Di paria, frater, pretia pro tantis tibi
meritis rependant. regiam capitis notam
squalor recusat noster et sceptrum manus
infausta refugit. liceat in media mihi
latere turba.

ATREUS

Recipit hoc regnum duos.

510

515

520

525

530

THYESTES

Meum esse credo quidquid est, frater, tuum.

535

ATREUS

Quis influentis dona fortunae abnuit?

THYESTES

Expertus est quicumque quam facile effluent.

ATREUS

Fratrem potiri gloria ingenti vetas?

THYESTES

Tua iam peracta gloria est, restat mea;
respuere certum est regna consilium mihi.

540

ATREUS

Meam relinquam, nisi tuam partem accipis.

THYESTES

Accipio. regni nomen impositi feram,
sed iura et arma servient mecum tibi.

ATREUS

Imposita capiti vincla venerando gere;
ego destinatas victimas superis dabo.

545

CHORUS

Credat hoc quisquam? ferus ille et acer
nec potens mentis truculentus Atreus
fratris aspectu stupefactus haesit.
nulla vis maior pietate vera est;
iurgia externis inimica durant,
quos amor verus tenuit, tenebit.
ira cum magnis agitata causis
gratiam rupit cecinitque bellum,
cum leves frenis sonuere turmae,
fulsit hinc illinc agitato ensis,
quem movet crebro furibundus ictu

550

555

sanguinem Mavors cupiens recentem,
opprimit ferrum manibusque iunctis
ducit ad pacem Pietas negantes.

Otium tanto subitum e tumultu
quis deus fecit? modo per Mycenae
arma civilis crepuere belli.

pallidae natos tenuere matres,
uxor armato timuit marito,
cum manum invitus sequeretur ensis,

sordidus pacis vitio quietae.
ille labentes renovare muros,
hic situ quassas stabilire turres,
ferreis portas cohibere claustris
ille certabat, pavidusque pinnis
anxiae noctis vigil incubabat.

[peior est bello timor ipse belli.]
iam minae saevi cecidere ferri,
iam silet murmur grave classicorum,
iam tacet stridor litui strepentis;
alta pax urbi revocata laetae est.

Sic, ubi ex alto tumuere fluctus,
Bruttium Coro feriente pontum,
Scylla pulsatis resonat cavernis

ac mare in portu timuere nautae
quod rapax haustum revomit Charybdis,
et ferus Cyclops metuit parentem
rupe ferventis residens in Aetnae,
ne superfusus violetur undis

ignis aeternis resonans caminis,
et putat mergi sua posse pauper
regna Laertes Ithaca tremente.
si suae ventis cecidere vires,
mitius stagno pelagus recumbit;

alta, quae navis timuit secare
hinc et hinc fuis speciosa velis,
strata ludenti patuere cumbae,
et vacat mersos numerare pisces
hic, ubi ingenti modo sub procella
Cyclades pontum timuere motae.

Nulla sors longa est. dolor ac voluptas
invicem cedunt; brevior voluptas.
ima permutat levis hora summis.
ille qui donat diadema fronti,
quem genu nixae tremuere gentes,

cuius ad nutum posuere bella
Medus et Phoebi propioris Indus
et Dahae Parthis equitem minati,
anxius sceptrum tenet et moventes
cuncta divinat metuitque casus
mobiles rerum dubiumque tempus.

Vos quibus rector maris atque terrae
ius dedit magnum necis atque vitae,
ponite inflatos tumidosque vultus.
quidquid a vobis minor expavescit,
maior hoc vobis dominus minatur;
omne sub regno graviore regnum est.
quem dies vidit veniens superbum,
hunc dies vidit fugiens iacentem.

Nemo confidat nimium secundis,
nemo desperet meliora lassis.
miscet haec illis prohibetque Clotho
stare Fortunam, rotat omne fatum.
nemo tam divos habuit faventes,
crastinum ut posset sibi polliceri;
res deus nostras celeri citatas
turbine versat.

[ACT IV]

NUNTIUS—CHORUS

NUNTIUS

Quis me per auras turbo praecipitem vehet
atraque nube involvet, ut tantum nefas
cripiat oculis? o domus Pelopi quoque
et Tantalo pudenda!

CHORUS

Quid portas novi?

NUNTIUS

Quaenam ista regio est? Argos et Sparte, pios
sortita fratres, et maris gemini premens
fauces Corinthos, an feris Hister fugam
praebens Alanis, an sub aeterna nive

Hyrcana tellus, an vagi passim Scythae?
quis hic nefandi est conscius monstri locus?

CHORUS

Effare, et istud pande, quodcumque est, malum.

NUNTIUS

Si steterit animus, si metu corpus rigens
remittet artus. haeret in vultu trucis
imago facti. ferte me insanae procul,
illo, procellae, ferte, quo fertur dies
hinc raptus.

635

CHORUS

Animos gravius incertos tenes.
quid sit quod horres ede et auctorem indica;
non quaero quis sit, sed uter. effare ocuis.

640

NUNTIUS

In arce summa Pelopiae pars est domus
conversa ad Austros, cuius extremum latus
aequale monti crescit atque urbem premit
et contumacem regibus populum suis
habet sub ictu. fulget hic turbae capax
immane tectum, cuius auratas trabes
variis columnae nobiles maculis ferunt.
post ista vulgo nota, quae populi colunt,
in multa dives spatia discedit domus;
arcana in imo regio secessu iacet,
alta vetustum valle compescens nemus,
penetrabile regni, nulla qua laetos solet
praebere ramos arbor aut ferro coli,
sed taxus et cupressus et nigra ilice
obscura nutat silva, quam supra eminens
despectat alte quercus et vincit nemus.
hinc auspicari regna Tantalidae solent,
hinc petere lassis rebus ac dubiis opem.
affixa inhaerent dona; vocales tubae
fractique currus, spolia Myrtoi maris,
iunctaeque falsis axibus pendent rotae
et omne gentis facinus. hoc Phrygius loco
fixus tiaras Pelopis, hic praeda hostium

645

650

655

660

et de triumpho picta barbarico chlamys.
fons stat sub umbra tristis et nigra piger
haeret palude; talis est dirae Stygis
deformis unda, quae facit caelo fidem.
hinc nocte caeca gemere ferales deos
fama est, catenis lucus excussis sonat
ululantque manes. quidquid audire est metus
illic videtur; errat antiquis vetus
emissa bustis turba et insultant loco
maiora notis monstra. quin tota solet
micare silva flamma, et excelsae trabes
ardent sine igne. saepe latratu nemus
trino remugit, saepe simulacris domus
attonita magnis. nec dies sedat metum;
nox propria luco est, et superstitio inferum
in luce media regnat. hinc orantibus
responsa dantur certa, cum ingenti sono
laxantur adyto fata et immugit specus
vocem deo solvente. quo postquam furens
intravit Atreus liberos fratris trahens,
ornantur arae—quis queat digne eloqui?
post terga iuvenum nobiles revocat manus
et maesta vitta capita purpurea ligat.
non tura desunt, non sacer Bacchi liquor
tangensque salsa victimam culter mola;
servatur omnis ordo, ne tantum nefas
non rite fiat.

665

670

675

680

685

CHORUS

Quis manum ferro admovet?

690

NUNTIUS

Ipsa est sacerdos, ipse funesta prece
letale carmen ore violento canit;
stat ipse ad aras, ipse devotos neci
contrectat et componit et ferro parat,
attendit ipse; nulla pars sacri perit.
lucus tremescit, tota succusso solo
nutavit aula, dubia quo pondus daret
ac fluctuanti similis, e laevo aethere
atrum cucurrit limitem sidus trahens,
libata in ignes vina mutato fluunt
cruenta Baccho, regium capiti decus

695

700

bis terque lapsum est, flevit in templis ebur.
 movere cunctos monstra, sed solus sibi
 immotus Atreus constat atque ultro deos
 terret minantes iamque dimissa mora
 adsistit aris, torvum et obliquum intuens. 705
 ieiuna silvis qualis in Gangeticis
 inter iuencos tigris erravit duos,
 utriusque praedae cupida, quo primum ferat
 incerta morsus (flectit hoc rictus suos,
 illo reflectit et famem dubiam tenet)— 710
 sic dirus Atreus capita devota impiae
 speculatur irae. quem prius mactet sibi
 dubitat, secunda deinde quem caede immolet.
 nec interest, sed dubitat et saevum scelus 715
 iuvat ordinare.

CHORUS

Quem tamen ferro occupat?

NUNTIUS

Primus locus, ne desse pietatem putes,
 avo dicatur; Tantalus prima hostia est.

CHORUS

Quo iuvenis animo, quo tulit vultu necem?

NUNTIUS

Stetit sui securus et non est precēs 720
 perire frustra passus. ast illi ferus
 in vulnere ense abscondit et penitus premens
 iugulo manum commisit; educto stetit
 ferro cadaver, cumque dubitasset diu
 hac parte an illa caderet, in patrum cadit. 725
 tunc ille ad aras Plisthenem saevus trahit
 adicitque fratri. colla percussa amputat;
 cervice caesa truncus in pronum ruit,
 querulum cucurrit murmure incerto caput.

CHORUS

Quid deinde gemina caede perfunctus facit? 730
 puerone parcit, an scelus sceleri ingerit?

NUNTIUS

Silva iubatus qualis Armenia leo
 in caede multa victor armento incubat
 (cruore rictus madidus et pulsa fame
 non ponit iras, hinc et hinc tauros premens 735
 vitulis minatur dente iam lasso impiger)—
 non aliter Atreus saevit atque ira tumet
 ferrumque gemina caede perfusum tenens,
 oblitus in quem fureret, infesta manu
 exegit ultra corpus, ac pueri statim 740
 pectore receptus ensis e tergo exstitit.
 cadit ille et aras sanguine extinguens suo
 per utrumque vulnus moritur.

CHORUS

O saevum scelus!

NUNTIUS

Exhorruistis? hactenus si stat nefas,
 pius est.

CHORUS

An ultra maius aut atrocius 745
 natura recipit?

NUNTIUS

Sceleris hunc finem putas?
 gradus est.

CHORUS

Quid ultra potuit? obiecit feris
 lanianda forsan corpora atque igne arcuit?

NUNTIUS

Utinam arcuisset! ne tegat functos humus
 nec solvat ignis, avibus epulandos licet
 ferisque triste pabulum saevis trahat. 750
 votum est sub hoc quod esse supplicium solet;
 pater insepultos spectet. o nullo scelus
 credibile in aevo quodque posteritas neget!

erepta vivis exta pectoribus tremunt
 spirantque venae corque adhuc pavidum salit;
 at ille fibras tractat ac fata inspicit
 et adhuc calentes viscerum venas notat.
 postquam hostiae placuere, securus vacat
 iam fratris epulis. ipse divisus secat
 in membra corpus, amputat trunco tenus
 umeros patentes et lacertorum moras,
 denudat artus durus atque ossa amputat;
 tantum ora servat et datas fidei manus.
 haec veribus haerent viscera et lentis data
 stillant caminis, illa flammatus latex
 candente aeno iactat. impositas dapes
 transiluit ignis inque trepidantes focos
 bis ter regestus et pati iussus moram
 invitus ardet. stridet in veribus iecur,
 nec facile dicam corpora an flammae magis
 gemuere. piceos ignis in fumos abit,
 et ipse fumus, tristis ac nebula gravis,
 non rectus exit seque in excelsum levat;
 ipsos Penates nube deformi obsidet.
 o Phoebe patiens, fugeris retro licet
 medioque ruptum merseris caelo diem,
 sero occidisti! lancinat natos pater
 artusque mandit ore funesto suos;
 nitet fluente madidus unguento comam
 gravisque vino; saepe praecusae cibum
 tenere fauces. in malis unum hoc tuis
 bonum est, Thyesta, quod mala ignoras tua;
 sed et hoc peribit. verterit currus licet
 sibi ipse Titan obvium ducens iter
 tenebrisque facinus obruat taetrum novis
 nox missa ab ortu tempore alieno gravis,
 tamen videndum est; tota patefient mala.

CHORUS

Quo, terrarum superumque parens,
 cuius ad ortus noctis opacae
 decus omne fugit, quo vertis iter
 medioque diem perdis Olympo?
 cur, Phoebe, tuos rapis aspectus?
 nondum serae nuntius horae
 nocturna vocat lumina Vesper,

755

760

765

770

775

780

785

790

795

nondum Hesperiae flexura rotae
 iubet emeritos solvere currus,
 nondum in noctem vergente die
 tertia misit bucina signum;
 stupet ad subitae tempora cenae
 nondum fessis bubus arator.
 quid te aetherio pepulit cursu?
 quae causa tuos limite certo
 deiecit equos? numquid aperto
 carcere Ditis victi temptant
 bella Gigantes? numquid Tityos
 pectore fesso renovat veteres.
 saucius iras? num reiecto
 latus explicuit monte Typhoeus?
 numquid struitur via Phlegraeos
 alta per hostes et Thessalicum
 Thressa premitur Pelion Ossa?

800

805

810

Solitae mundi periire vices.
 nihil occasus, nihil ortus erit.
 stupet Eoos assueta deo
 tradere frenos genetrix primae
 roscida lucis perversa sui
 limina regni; nescit fessos
 tinguere currus, nec fumantes
 sudore iubas mergere ponto.
 ipse insueto novus hospitio
 Sol Auroram videt occiduus,
 tenebrasque iubet surgere nondum
 nocte parata; non succedunt
 astra, nec ullo micat igne polus,
 non Luna gravis digerit umbras.

815

820

825

Sed quidquid id est, utinam nox sit!
 trepidant, trepidant pectora magno
 percussa metu,
 ne fatali cuncta ruina
 quassata labent iterumque deos
 hominesque premat deforme chaos,
 iterum terras et mare cingens
 et vaga picti sidera mundi
 natura tegat. non aeternae
 facis exortu dux astrorum
 saecula ducens dabit aestatis
 brumaeque notas, non Phoebeis
 obvia flammis demet nocti

830

835

Luna timores vincetque sui
 fratris habenas, curvo brevius
 limite currens; ibit in unum
 congesta sinum turba deorum.
 hic qui sacris pervius astris
 secat obliquo tramite zonas,
 flectens longos signifer annos,
 lapsa videbit sidera labens;
 hic qui nondum vere benigno
 reddit Zephyro vela tepenti,
 Aries praeceps ibit in undas,
 per quas pavidam vexerat Hellen;
 hic qui nitido Taurus cornu
 praefert Hyadas, secum Geminos
 trahet et curvi bracchia Cancri;
 Leo flammiferis aestibus ardens
 iterum e caelo cadet Herculeus;
 cadet in terras Virgo relictas,
 iustaeque cadent pondera Librae,
 secumque trahent Scorpion acrem;
 et qui nervo tenet Haemonio
 pinnata senex spicula Chiron
 rupto perdet spicula nervo;
 pigram referens hiemem gelidus
 cadet Aegoceros frangetque tuam,
 quisquis es, urnam; tecum excedent
 ultima caeli sidera Pisces.
 monstraque numquam perfusa mari
 merget condens omnia gurges;
 et qui medias dividit Ursas,
 fluminis instar lubricus Anguis
 magnoque minor iuncta Draconi
 frigida duro Cynosura gelu,
 custosque sui tardus plaustrum
 iam non stabilis ruet Arctophylax.
 Nos e tanto visi populo
 digni, premeret quos everso
 cardine mundus? in nos aetas
 ultima venit? o nos dura
 sorte creatos, seu perdidimus
 solem miseri, sive expulimus!
 abeant questus, discede, timor:
 vitae est avidus quisquis non vult
 mundo secum pereunte mori.

840

845

850

855

860

865

870

875

880-81

[ACT V]

ATREUS

Aequalis astris gradior et cuncta super
 altum superbo vertice attingens polum.
 nunc decora regni teneo, nunc solium patris.
 dimitto superos; summa votorum attigi.
 bene est, abunde est, iam sat est etiam mihi—
 sed cur satis sit? pergam et implebo patrem
 funere suorum. ne quid obstaret pudor,
 dies recessit; perge dum caelum vacat.
 utinam quidem tenere fugientes deos
 possem, et coactos trahere ut ultricem dapem
 omnes viderent; quod sat est, videat pater.
 etiam die nolente discutiam tibi
 tenebras, miseriae sub quibus latitant tuae.
 nimis diu conviva securo iaces
 hilarique vultu; iam satis mensis datum est
 satisque Baccho; sobrio tanta ad mala
 opus est Thyeste. turba famularis, fores
 templi relaxa, festa patefiat domus.
 libet videre, capita natorum intuens,
 quos det colores, verba quae primus dolor
 effundat aut ut spiritu expulso stupens
 corpus rigescat. fructus hic operis mei est;
 miserum videre nolo, sed dum fit miser.
 aperta multa tecta conlucent face;
 resupinus ipse purpurae atque auro incubat,
 vino gravatum fulciens laeva caput.
 eructat. o me caelitem excelsissimum,
 regum atque regem! vota transcendendi mea.
 satur est; capaci ducit argento merum—
 ne parce potu; restat etiam nunc cruor
 tot hostiarum. veteris hunc Bacchi color
 abscondet; hoc, hoc mensa cludatur scypho.
 mixtum suorum sanguinem genitor bibat;
 meum bibisset. ecce, iam cantus ciet
 festasque voces, nec satis menti imperat.

885

890

895

900

905

910

915

THYESTES

Pectora longis hebetata malis,
 iam sollicitas ponite curas.
 fugiat maeror fugiatque pavor,

920

fugiat trepidi comes exilii
 tristis egestas, rebusque gravis
 pudor afflictis. magis unde cadas
 925 quam quo refert. magnum, ex alto
 culmine lapsum stabilem in plano
 figere gressum; magnum, ingenti
 strage malorum pressum fracti
 pondera regni non inflexa
 930 cervice pati, nec degenerem
 victumque malis rectum impositas
 ferre ruinas. sed iam saevi
 nubila fati pelle, ac miseri
 temporis omnis dimitte notas;
 935 redeant vultus ad laeta boni,
 veterem ex animo mitte Thyesten.

Proprium hoc miseros sequitur vitium,
 numquam rebus credere laetis;
 redeat felix fortuna licet,
 940 tamen afflictos gaudere piget—
 quid me revocas festumque vetas
 celebrare diem, quid flere iubes,
 nulla surgens dolor ex causa?
 quid me prohibes flore decenti
 945 vincere comam? prohibet, prohibet!

Vernae capiti fluxere rosae,
 pingui madidus crinis amomo
 inter subitos stetit horrores,
 imber vultu nolente cadit,
 950 venit in medias voces gemitus.
 maeror lacrimas amat assuetas,
 flendi miseris dira cupido est;
 libet infaustos mittere questus,
 libet et Tyrio saturas ostro
 955 rumpere vestes, ululare libet.

Mittit luctus signa futuri
 meus, ante sui praesaga mali;
 instat nautis fera tempestas,
 cum sine vento tranquilla tument—
 960 quos tibi luctus quosve tumultus
 fingis, demens? credula praesta
 pectora fratri; iam, quidquid id est,
 vel sine causa vel sero times.

Nolo infelix, sed vagus intra
 965 terror oberrat, subitos fundunt

oculi fletus, nec causa subest.
 dolor an metus est? an habet lacrimas
 magna voluptas?

ATREUS—THYESTES

ATREUS

Festum diem, germane, consensu pari
 970 celebremus; hic est, sceptrum qui firmet mea
 solidamque pacis alliget certae fidem.

THYESTES

Satias dapis me nec minus Bacchi tenet.
 augere cumulus hic voluptatem potest,
 975 si cum meis gaudere felici datur.

ATREUS

Hic esse natos crede in amplexu patris.
 hic sunt eruntque; nulla pars proles tuae
 tibi subtrahetur. ora quae exoptas dabo
 totumque turba iam sua implebo patrem.
 980 satiaberis, ne metue. nunc mixti meis
 iucunda mensae sacra iuvenilis colunt;
 sed accientur. poculum infuso cape
 gentile Baccho.

THYESTES

Capio fraternae dapis
 donum; paternis vina libentur deis,
 985 tunc hauriantur—sed quid hoc? nolunt manus
 parere, crescit pondus et dextram gravat;
 admotus ipsis Bacchus a labris fugit
 circaque rictus ore decepto fluit.
 en ipsa trepido mensa subsiluit solo;
 990 vix lucet ignis; ipse quin aether gravis
 inter diem noctemque desertus stupet.
 quid hoc? magis magisque concussi labant
 convexa caeli; spissior densis coit
 caligo tenebris noxque se in noctem abdidit;
 995 fugit omne sidus. quidquid est, fratri precor

natisque parcat, omnis in vile hoc caput
abeat procella. redde iam natos mihi!

ATREUS

Reddam, et tibi illos nullus eripiet dies.

THYESTES

Quis hic tumultus viscera exagitat mea?
quid tremuit intus? sentio impatiens onus
meumque gemitu non meo pectus gemit.
adeste, nati, genitor infelix vocat,
adeste. visis fugiet hic vobis dolor
—unde obloquantur?

1000

ATREUS

Expedi amplexus, pater;
venere. natos ecquid agnoscis tuos?

1005

THYESTES

Agnosco fratrem. sustines tantum nefas
gestare, Tellus? non ad infernam Styga
tenebrasque mergis rupta et ingenti via
ad chaos inane regna cum rege abripis?
non tota ab imo tecta convellens solo
vertis Mycenae? stare circa Tantalum
uterque iam debuimus. hinc compagibus
et hinc revulsis, si quid infra Tartara est
avosque nostros, hoc tuam immani sinu
demitte vallem nosque defossos tege
Acheronte toto. noxiae supra caput
animae vagentur nostrum et ardenti freto
Phlegethon harenas igneus tostas agens
exilia supra nostra violentus fluat.
—immota Tellus pondus ignavum iaces?
fugere superi.

1010

1015

1020

ATREUS

Iam accipe hos potius libens
diu expetitos; nulla per fratrem est mora.
fruere, osculare, divide amplexus tribus.

THYESTES

Hoc foedus? haec est gratia, haec fratris fides?
sic odia ponis? non peto, incolumes pater
natos ut habeam; scelere quod salvo dari
odioque possit, frater hoc fratrem rogo:
sepelire liceat. redde quod cernas statim
uri; nihil te genitor habiturus rogo,
sed perditurus.

1025

ATREUS

Quidquid e natis tuis
superest habes, quodcumque non superest habes.

1030

THYESTES

Utrumne saevis pabulum alitibus iacent,
an beluis scinduntur, an pascunt feras?

ATREUS

Epulatus ipse es impia natos dape.

THYESTES

Hoc est deos quod puduit, hoc egit diem
aversum in ortus. quas miser voces dabo
questusque quos? quae verba sufficient mihi?
abscisa cerno capita et avulsas manus
et rupta fractis cruribus vestigia;
hoc est quod avidus capere non potuit pater.
volvuntur intus viscera et clusum nefas
sine exitu luctatur et quaerit fugam.
da, frater, ense (sanguinis multum mei
habet ille); ferro liberis detur via.
negatur ensis? pectora illiso sonent
contusa planctu—sustine, infelix manum,
parcamus umbris. tale quis vidit nefas?
quis inhospitalis Caucasi rupem asperam
Heniochus habitans quisve Cecropiis metus
terris Procrustes? genitor en natos premo
premorque natis; sceleris est aliquis modus.

1035

1040

1045

1050

ATREUS

Sceleri modus debetur ubi facias scelus,
 non ubi reponas. hoc quoque exiguum est mihi.
 ex vulnere ipso sanguinem calidum in tua
 defundere ora debui, ut viventium 1055
 biberes cruorem; verba sunt irae data
 dum propero. ferro vulnera impresso dedi,
 cecidi ad aras, caede votiva focos
 placavi, et artus, corpora exanima amputans,
 in parva carpsi frustra et haec ferventibus 1060
 demersi aenis, illa lentis ignibus
 stillare iussi; membra nervosque abscondi
 viventibus, gracilique traiectas veru
 mugire fibras vidi et aggressi manu
 mea ipse flammas. omnia haec melius pater 1065
 fecisse potuit. cecidit in cassum dolor;
 scidit ore natos impio, sed nesciens,
 sed nescientes.

THYESTES

Clausa litoribus vagis
 audite maria, vos quoque audite hoc scelus,
 quocumque, di, fugistis; audite inferi, 1070
 audite terrae, noxque Tartarea gravis
 et atra nube, vocibus nostris vaca
 (tibi sum relictus, sola tu miserum vides,
 tu quoque sine astris); vota non faciam improba.
 pro me nihil precabor (et quid iam potest
 pro me esse?); vobis vota prospicient mea. 1075
 tu, summe caeli rector, aetheriae potens
 dominator aulae, nubibus totum horridis
 convolve mundum, bella ventorum undique
 committe et omni parte violentum intona, 1080
 manuque non qua tecta et immeritas domos
 telo petis minore, sed qua montium
 tergemina moles cecidit et qui montibus
 stabant pares Gigantes, hac arma expedi
 ignesque torque; vindica amissum diem, 1085
 iaculare flammas, lumen ereptum polo
 fulminibus exple. causa, ne dubites diu,
 utriusque mala sit. si minus, mala sit mea;
 me pete, trisulco flammeam telo facem
 per pectus hoc trans mitte. si natos pater 1090

humare et igni tradere extremo volo,
 ego sum cremandus. si nihil superos movet
 nullumque telis impios numen petit,
 aeterna nox permaneat et tenebris tegat
 immensa longis scelera; nil, Titan, queror,
 si perseveras. 1095

ATREUS

Nunc meas laudo manus,
 nunc parta vera est palma; perdideram scelus,
 nisi sic doleres. liberos nasci mihi
 nunc credo, castis nunc fidem reddi toris.

THYESTES

Quid liberi meruere?

ATREUS

Quod fuerant tui. 1100

THYESTES

Natos parenti—

ATREUS

Fateor, et, quod me iuvat,
 certos.

THYESTES

Piorum praesides testor deos.

ATREUS

Quid coniugales?

THYESTES

Scelere quis pensat scelus?

ATREUS

Scio quod queraris; scelere praerepto doles,
 nec quod nefandas hauseris angit dapes,
 quod non pararis. fuerat hic animus tibi
 instruere similes in scio fratri cibos 1105

et adiuvante liberos matre aggredi
 similique leto sternere. hoc unum obstitit:
 tuos putasti.

THYESTES

Vindices aderunt dei;
 his puniendum vota te tradunt mea.

ATREUS

Te puniendum liberis trado tuis.

1110

COMMENTARY

PROLOGUE/ACT I (1-121)

The scene is set in front of the palace of Argos. In the predawn twilight the ghost of Tantalus appears, alarmed to find himself removed from his place of punishment in the underworld. He suspects that his descendants are about to surpass him in evil, and his fears are confirmed by a Fury who orders him to infect the house with his own impious spirit. Tantalus is horrified at the prospect of future crime unfolded by the Fury, and pleads to be allowed to resume his traditional torment. Ignoring his appeal, the Fury overcomes his resistance by inflaming the hunger and thirst with which Tantalus is eternally afflicted. His task of pollution accomplished, Tantalus is driven back to Tartarus as the upper world revolts at his unnatural presence.

Greek dramatists used the prologue to inform the audience of the background to the play and prepare them for the action to follow; the prologues of Greek tragedy are, of course, much more than versified plot-summaries, but they always perform this basic function. In many of Seneca's opening scenes, however, the element of exposition is inconspicuous or even absent: the Fury's long speech, for example, darkly alludes to past and future crimes of the Tantalids (32-48) and even foreshadows the *dénouement* of the play (54-62), but nothing in it would give an audience any notion of the conflicts between Atreus and Thyestes that have led to the present situation. For Seneca the main purpose of the prologue is to set the mood of the drama and to anticipate its leading themes: it is less an introduction than a microcosm of the play.

Thus in *Thyestes* the prologue creates an atmosphere of anxiety and disorientation. The intrusion of a figure from hell is the first of many signs that the normal boundaries of the upper and lower world will not be maintained (cf. 262-65, 668-78, 804-809, 1011-19), and the disturbances of nature with which the scene ends are a miniature version of the chaos unleashed at the climax of the action (776-884). At the verbal level, the prologue establishes virtually all the motifs and images that bind the play together: in the first twelve lines alone Seneca clusters references to displacement, greedy longing, flight or escape, perverted feasting and satiety, and the surpassing of normal limits.¹ In a broader form of anticipation, the conflict of wills between Tantalus and the Fury is a symbolic enactment in advance of the struggle between Atreus and Thyestes. Like Thyestes, Tantalus attempts to withstand the power of evil but is in the end defeated by his own appetites; on the other hand, the Fury resembles Atreus both in her insatiable lust for crime and in the ferocious vitality of her language. These connections are so close that it seems fair to regard Tantalus and the Fury as in part dramatized metaphors, embodiments of the inherited passions that drive Atreus and Thyestes.²

¹ See notes on 1 *extrahit*, 2 *avido* and *fugaces*, 4-5 *peius . . . aliquid*, 12 *plenum . . . pabulum*. On connections between the prologue and the rest of the play, see also Harry Hine, "The Structure of Seneca's *Thyestes*," *Papers of the Liverpool Latin Seminar* 3 (1981), 259-75.

² A similar point could be made about Vergil's treatment of Allecto in *Aeneid* VII 323-571 (an episode that has influenced the *Thyestes* prologue at several points; see on 23

AMERICAN PHILOLOGICAL ASSOCIATION

TEXTBOOK SERIES

Gilbert W. Lawall, Editor

SENECA'S *THYESTES*

Edited with Introduction
and Commentary by

R. J. Tarrant

NUMBER 11

SENECA'S *THYESTES*
Edited with Introduction
and Commentary by
R. J. Tarrant

Scholars Press
Atlanta, Georgia